Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto
Sara Kuitunen
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Vuoden 2021 valtion talousarvioehdotuksen työllisyyden edistämisen määrärahat, toimenpiteet ja niiden vaikutusten arviointi

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua työllisyyden edistämisen määrärahoista, toimenpiteistä ja niiden vaikuttavuuden arvioinnista.

Johdanto

Hallituksen vuoden 2021 budjettiehdotuksessa määrärahoiksi ehdotetaan 64,2 mrd. euroa ja hintataso huomioon ottaen määrärahat kasvavat n. 10 % vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 53,4 mrd. euroa. Talousarvioesitys on siten 10,8 miljardia euroa alijäämäinen. Alijäämä tullaan kattamaan lisävelanotolla.

SARS-Cov-2 viruksen aiheuttaman koronaviruspandemian seuraukset taloudelle olivat ennakoimattomat ja hallituksen tekemät toimenpiteet haittojen vähentämiseksi ovat olleet osittain perusteltuja. Julkisten menojen kasvattaminen laajalla rintamalla ei kuitenkaan ole elvyttävää finanssipolitiikkaa. Osalla menolisäyksistä ei ole vaikutusta avoimen sektorin työllisyyteen ja talouden toimeliaisuuteen.

Julkisen talouden menot ovat jo monta vuotta ylittäneet tulot ja velkasuhteen arvioidaan nousevan 73 prosenttiin vuoden 2021 loppuun mennessä. Julkisen talouden tilanteen kipukohta ei ole pelkästään nopea velkaantuminen, vaan myös merkittävät takausvastuut. Tämän lisäksi demografinen rakenne luo omat haasteensa. Väestöllinen huoltosuhde heikkenee nopeasti. Ikääntymisen seurauksena, jos rakenteita ei pystytä muuttamaan, menot tulevat myös tulevaisuudessa kasvamaan tuloja nopeammin. Valtiovarainministeriön tuore kestävyysvajearvion on 10mrd euroa ollen noin 3,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Huolimatta akuutista kriisistä finanssipolitiikan linjan johtolankana tulisi olla kestävyysvajeen umpeen kurominen. Nykyinen, liikaa suhdannetilanteeseen painottuva, finanssipolitiikan linja ei ole vastuullista pitkällä aikavälillä.

On selvää, että hallitusohjelman keskeiset talouspolitiikan tavoitteet eivät tule toteutumaan. Hallituksen kestävyystiekartan mukaan keskeiset keinot

julkisen talouden vahvistamiseksi ovat työllisyyden lisääminen ja työttömyyden vähentäminen, talouskasvun edellytysten vahvistaminen, julkisen hallinnon tuottavuuden vahvistaminen sekä kustannustehokkuutta lisäävät toimet ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus. Kaikki edellä mainitut kohdat edellyttävät merkittäviä rakenteellisia uudistuksia, jotta niillä olisi vaikutusta julkisen talouden, ja laajemmin koko kansantalouden talouden tilanteeseen. Hallitus ei ole kyennyt tekemään tarvittavia rakenteellisia uudistuksia omien tavoitteidensa saavuttamiseksi. Ainoastaan SOTE-uudistuksen kohdalla on valmis esitys, mutta sen sisällöllinen anti ei ole tuottavuutta ja markkinoita kehittävä ja parantava.

Työllisyyden edistäminen

Työllisyyden ja yrittäjyyden määrärahoiksi ehdotetaan 944 milj. euroa. Vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna lisäys on 107 milj. euroa Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahaksi ehdotetaan 297 milj. euroa. Määrärahat jakaantuvat moniin pieniin erillishankkeisiin kuten esimerkiksi perhevapailla olevien työllistymisen vauhdittamiseen, palkkatuen lisäämiseen, uravalmennukseen jne. Nämä kaikki ovat omalta osaltaan hyödyllisiä, mutta niiden taloudelliset vaikutukset työllistävyyden osalta ovat marginaaliset.

Budjettiehdotuksessa ei ole lääkkeitä työmarkkinoiden tehokkuuden lisäämiseksi. Riittäviä työvoiman kysyntää ja tarjontaa lisääviä toimenpiteitä ei esitetä eikä myöskään kohtaanto-ongelman lievittämiseksi esitetä ratkaisuja. Tämä on valitettavaa, sillä korkea työllisyys ja alhainen työttömyys ovat itsessään tavoiteltavia asioita, koska ne vähentävät pitkäaikaista köyhyyttä ja syrjäytymistä. Budjettiehdotuksessa olevat työllistämistoimenpiteet eivät nettomääräisesti tule juurikaan työllisyyttä nostamaan.

Työllisyyden edistämiseksi tulisi tehdä rakenteellisia uudistuksia, jotka lisäävät työmarkkinavirtoja. Yksilön joutuessa työttömäksi on ensiarvoisen tärkeää, että virta työttömyydestä takaisin työlliseksi on mahdollisimman nopeaa. Sama pätee myös virtaan työvoiman ulkopuolelta takaisin työvoimaan. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastaminen ja lyhentäminen sekä sosiaaliturvajärjestelmän kannustavuuden parantaminen olisivat aidosti työllisyyden edistämisen kannalta olennaisia uudistuksia. Niiden puuttuminen budjettiehdotuksesta on työmarkkinoiden toiminnan tehokkuuden nostamisen kannalta valitettava asia.

Suomen Yrittäjät

Mika Kuismanen
pääekonomisti